

Akademie výtvarných umění v Praze
Studijní program: Mgr. program výtvarná umění
Ateliér: Kresba

DIPLOMOVÁ PRÁCE

**„...BYŤ BY TO BYLA VAŠE VLASTNÍ RUKA, PŘEC BYSTE NEBYL RÁD,
KDYBY SE VÁS DOTKLA...”**

**„...EVEN IF IT WERE YOUR OWN HAND, YOU WOULDN'T LIKE IF IT
TOUCHED YOU...”**

Vypracoval/a: Jolana Škachová
Vedoucí diplomové práce: MgA. Alice Nikitinová,
MgA. Matěj Smetana, Ph.D.
Oponentka/oponent diplomové práce: Jiří Ptáček

Akademický rok 2024/2025

„...byť by to byla vaše vlastní ruka, přec byste nebyl rád, kdyby se Vás dotkla...“

Jedná se o úryvek, který jsem zachytila pohledem přes rameno spolucestujícího v tramvaji v rozevřené knize. Jednalo se o knihu Nesnesitelná lehkost bytí, tuším. Možná Nesmrtelnost. Knihu jsem četla – obě knihy, ale tenkrát mi v hlavě ještě neutkvěl. To až toho jednoho dne, kdy na mě náhodou sám od sebe vyskočil.

Něco v něm mě zaujalo. Dlouho jsem hloubala nad tím, co vlastně?

Proč bych neměla chtít, aby se mě dotkla vlastní ruka? Je špinavá? Nepoznávám ji? Nelíbí se mi? Ruší mě?

Přitahovala mě ta nejednoznačnost, znejistění, skrytý paradox. Úryvek se mi zkrátka *uhníždil* v hlavě a začal ovlivňovat práce, které mi vznikaly pod rukama. Hovořil se mnou, potřebovala jsem jej nějak uchopit, prozkoumat.

Jak mi práce přibývala, uvědomovala jsem si, že se úzce dotýká mé současné situace. Bodu, kde se teď nacházím. Je shrnutím mého dosavadního uměleckého vývoje. Právě končím svá studia, jednu životní etapu a před sebou tuším novou. Úryvek *je* o jistotách a nejistotách, o přesvědčení a pochybnostech, o poetičnosti a racionalitě, o hravosti a vážnosti... Roviny, které potřebuji mít obsažené ve svých obrazech.

Samotné téma i způsob, jakým „si mě našlo“, vypovídá o tom, jak tvořím. Pro mě je důležitý narativ, poezie, pomalý proces pod kontrolou soustředěné intuice. Výsledkem diplomové práce je soubor téměř dvaceti kreseb. Po většinu studia jsem se věnovala malbě, ale v posledních dvou letech převládla kresba. Přišla jsem na to, že kresba mi skýtá kvality, jež jsou mnohem více kompatibilní s mými tvůrčími potřebami a záměry. Přiklonila jsem se ke kresbě z důvodu potřeby prohloubení role intuice v dílech. Kresba, pro mě není skicou, rychlým záznamem myšlenky ani automatismem, ale pomalým procesem ohledávání, poznávání, nacházení, intimního kontaktu. Často se v procesu objeví i náhoda, kdy se propíše do kresby nerovnost zdi, podlahy, prkna, podle toho, na čem zrovna kreslím a pak se rozhoduju, pokud ji nějak využiji či ne.

Změna média pro mě byla podstatná především, proto, že jsem objevila způsob zobrazování, který mi umožňuje přesnější vizuální vyjádření. Konkrétně mám na mysli proces pomalého *ohledávání*. Takto je plocha vznikajícího obrazu neustále živá, proměnlivá – schopná zachytit kdykoli nějaký nový impulz. Takový způsob práce mě dříve v malbě jednoduše nenapadl. V hmotě barvy jsem jej neobjevila. Víím, že až se jednou rozhodnu znovu vzít do ruky barvy, budu v nich chtít nalézt tyto stejné kvality, a doufat v další zajímavý posun.

Ve své diplomové práci tedy navazuji na kresebný postup, intenzivně rozvíjený od minulého roku. Využívám struktury papíru a média pastelky, nanášené v postupných slabých vrstvách k dosažení zamýšlených vizuálních efektů (zrnitý povrch, sfumato, vzhled imitující různé materiály, zejména tkaniny, i vzory, frotáž, atd.). Jde mi o navázání "kontaktu" formou vizuální hry, kdy zobrazuji a transformuji prvky reálného světa v nových kontextech, které jsou zároveň metaforickým záznamem každodennosti. Motivy, které se vyskytují v kresbách, vznikly z běžných předmětů, které nás obklopují a spoluvytváří náš každodenní život. Mapují náš osobní, intimní prostor, ale i svět, jehož jsme neoddelitelnou součástí. Co se v něm vyskytuje, co ho vytváří, co ho překračuje nebo narušuje. Jsou v nich i přísliby, přání skrze představy, které evokují. Tak se například z krabice od bot stává bazén a z čepic nahlížených shora slunečníky, vzpomínka na dovolenou objevená mezi regály vestavěné šatní skříně. Odhozená rukavice s ustřiženými prsty na hedvábném šátku, jakoby na průsvitných hmyzích křídlech, kdo koho dřív chytí? Babiččina specialita ponožkové rolky. Dva kuklenci. Hrachovka z jídelny

na talíři, ostrov vhodný k zapíchnutí lžíce. Nedostupný ježatý kaktus na okně, vedle stáček se kamenných schodů. V jiném okně vlající záclona, za ní pohyblivý horizont...

Z oné ruky se stal hlavní průvodce touto sérií obrazů. Ruka je nejvlastnější tvůrčí nástroj vůbec, pro umělce nepostradatelná. Podaná ruka nás vede, ale může nás i odstrčit či popostrčit, pobídnout či zarazit, pohladit či usměrnit.

Opakované motivy (předměty) se v procesu stávají v mé práci určitými symboly. Nevolím je podle žádného daného konkrétního symbolického systému. Vytvářím si je sama a podle toho volím svůj přístup k diváckému čtení obrazů. Neočekávám a ani nechci, aby měli zobrazené věci stejný význam pro každého pozorovatele. V obraze nastavím určitá pravidla vyplývající z povahy obrazů, které se pohybují různě na stupnici konkrétního a abstraktního. Nedávám lidem možnost cele vidět, plně pochopit moje záměry, pocity, motivy. Obrazy jsou mnohoznačné, imaginativní, proto benevolentní k individuálním volbám interpretace. Ale věřím, že dávám k dispozici právě tolik, abych mohla sdílet onen jistý „kontakt“. V průběhu studia jsem dlouhodobě směřovala k většímu zjednodušení a abstrahování současně s prohlubováním intuitivního poznávání námětu na úkor racionálního. Intuitivní zkoumání je více o sounáležitosti a vcítění, než racionální, které vyžaduje větší objektivitu a odstup. Stojím o ten „kontakt“, „dotyk“.

Jako hlavní zprostředkovatele „dotyku“ či „kontaktu“ vnímám ve svých obrazech látku, *draperie*, které se odloučily od těla, člověka, lidského příbytku, aby žily svůj vlastní život. Vytváří ostrovy, záclony, rukavice, tašku, kalhoty, krajiny, kaktus... Ale stínu člověka neuniknou nikdy.

Proč látka? Kde se u mě vzala potřeba skládat věci z imitovaných látek? Draperie je nositelkou emocí. Látka je také měkký, poddajný materiál. Dalo by se říci, že je jakýmsi přechodem mezi pevnou látkou a látkou nepevnou, proměnlivou.

Formálně jsem tedy prošla řadou změn. Téměř zmizeli postavy. V průběhu času se zredukovaly na pouhý pohled, samotný rámec obrazu. Zorné pole, kterým je obraz. Postavu už pouze tušíme jako vzpomínku na ni.

V současné sérii – diplomové práci obecně méně vzpomínám a více si všímám přítomnosti na rozdíl od kreseb předchozí série. Dětství tu už de facto není. Pokud se někde v obraze vyskytne, je už z něj pouhý stín. Cítím, že není můj, že ke mně nepatří. Současná série je v důsledku snad trochu melancholičtější, méně „roztomilá“, působí prostší.

Dalo by se říci, že širším tématem, které zpracovávám v podstatě celou dobu svých studií, je „domov“. Tím pojmem se nesusoustředím na domov, co by dům, případně dům - domov z dětství. Chápu domov jako bezpečnou zónu, kterou si člověk sám aktivně vytváří. Je to prostor utkaný z předmětů každodenní potřeby, které vytvářejí intimitu člověka. U mě se prolíná s vlastním imaginárním světem. Nakonec já svůj imaginární svět v duchu nazývám „Domov“. Jedná se ve skutečnosti o můj hluboce zakořeněný zvyk, který mám od nepaměti. Chápu věci a předměty jako prostředky vymezování intimního prostoru člověka. Mám hluboký vztah k objektu obecně. Mnohé mám neodmyslitelně spojené s vlastní vnitřní imaginací – vnitřním světem. Odtud, též pramení potřeba je neustále stylizovat a transformovat. Je to záležitost potřeby být propojena se světem, který mě obklopuje, vytvářet, rozšiřovat a měnit svůj intimní prostor. Domov pro mě představuje dynamický proměnlivý proces vytváření vlastní intimity.

Na předmětech mě fascinuje jejich tvar. Tvar je to, co mě inspiruje, zajímá, probouzí pohnutí. Kdybych to měla vyjádřit skrze mé vnitřní představy, řekla bych, že duše věci je na povrchu na rozdíl od lidí, kteří mají duši uvnitř. Jejich samotná esence – podstata je tvar, a proto sklouzávám k mnohoznačnosti, proto tvar v důsledku zastíní samotný objekt. Objekt nemá hloubku. Nemá nic než povrch. Protože podstata je tvar.

Odtud pramení onen nádech surrealismu v mých obrazech. Surrealismus je *magie umění* a to je to, co mě oslovuje. Surrealismus, je směr, ke kterému mám vztah prakticky od dětství. K mým nejoblíbenějším autorům patří Hieronymus Bosch, Toyen, René Magritte, atd.

Mé obrazy nejsou a nikdy nebyly surrealistické v pravém smyslu slova. Nesdílím jeho ideový základ. Podobně pracuji pouze s náhodou, kterou vnímám jako prostředek, který mi napomáhá k vyjevení čehosi nevědomého, co ale poté uchopím *racionálně*. V tomto ohledu hraje velkou roli *řízená* intuice. Cítím, co hledám a nacházím přesně to, co mě k tomu dovede, aniž bych věděla přesně co. Už mám ale nastavený uvnitř sebe určitý „filtr“. Nakonec se dostávám do bodu, kdy rozumím dobře své vizi a záměrům nejen na abstraktní úrovni, ale i na té konkrétní. Mohu je racionálně uchopit. Nesnažím se nahlížet do sebe, ale skrze sebe chápat a rozumět okolí jinak a docházet tak k překvapivým řešením.

Další podobnost je v promítání svých představ do předmětů. U mě se ale nejedná o způsob nalézání a získávání něčeho skrytého v podvědomí. Pouze pracuji s vlastním vnitřním světem – vlastní symbolikou, která je daná. Jejím využitím získávám prostor pro imaginaci a mnohoznačnost. Jak jsem již zmínila, netoužím po tom vnučovat ostatním své konkrétní symbolické čtení. Pouze jejím prostřednictvím upevňuji a prohlubuji kvality mé práce.

Dnes jsou pro mě inspirací například umělci Viktor Pivovarov, Linda Wallis, Martyn Cross, Morandi, Georgia O'Keef. Ale baví mě rovněž středověké i renesanční umění. Někdy pracuji záměrně s nějakým konkrétním schématem, či jinak „polemizuji“ s obrazem jiného umělce.

Použitá literatura:

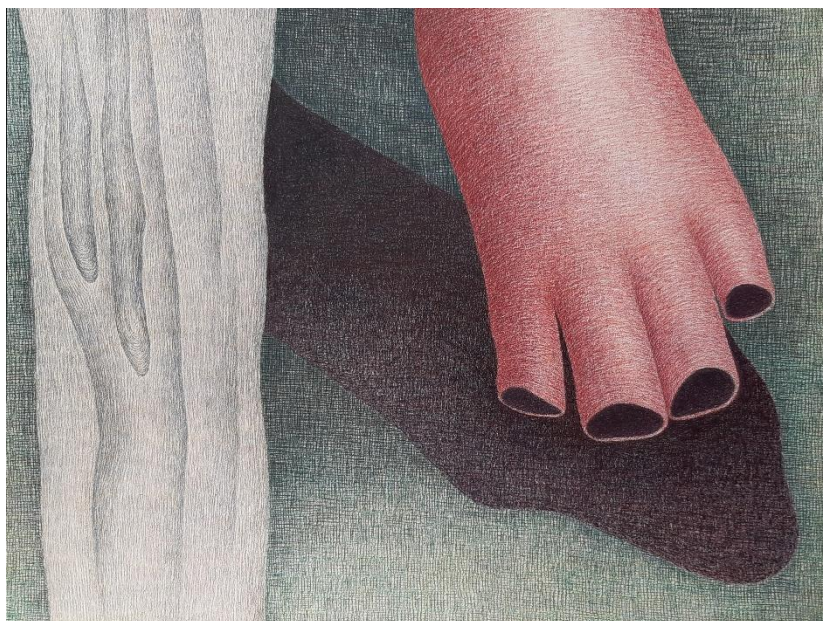
DIDI-HUBERMAN, G.: *Ninfa moderna, Esej o spadlé draperii*, přel. Josef Fulka, 1. vyd. Praha: Agite/Fra, 2009. ISBN 978-80-86603-80-3.

GOMBRICH, E. H.: *Umění a iluze*, přel. Miroslava Tůmová, 2. vyd. Praha: Argo, 2019. ISBN 978-80-257-3031-7.

KESNER, L.: *Trauma, tíseň, extáze, prázdnota: Formule afektu a patosu 1900-2018*, 1. vyd. Praha: B&P Publishing, 2018. ISBN 978-80-7485-152-0.

KRAUSS, R. E.: *Fotografické podmínky surrealismu*, In: Karel Císař (Ed.): *Co je fotografie?*. Praha: Herrmann & synové, 2004. ISBN 80-239-5169-6.

Obrazová dokumentace:

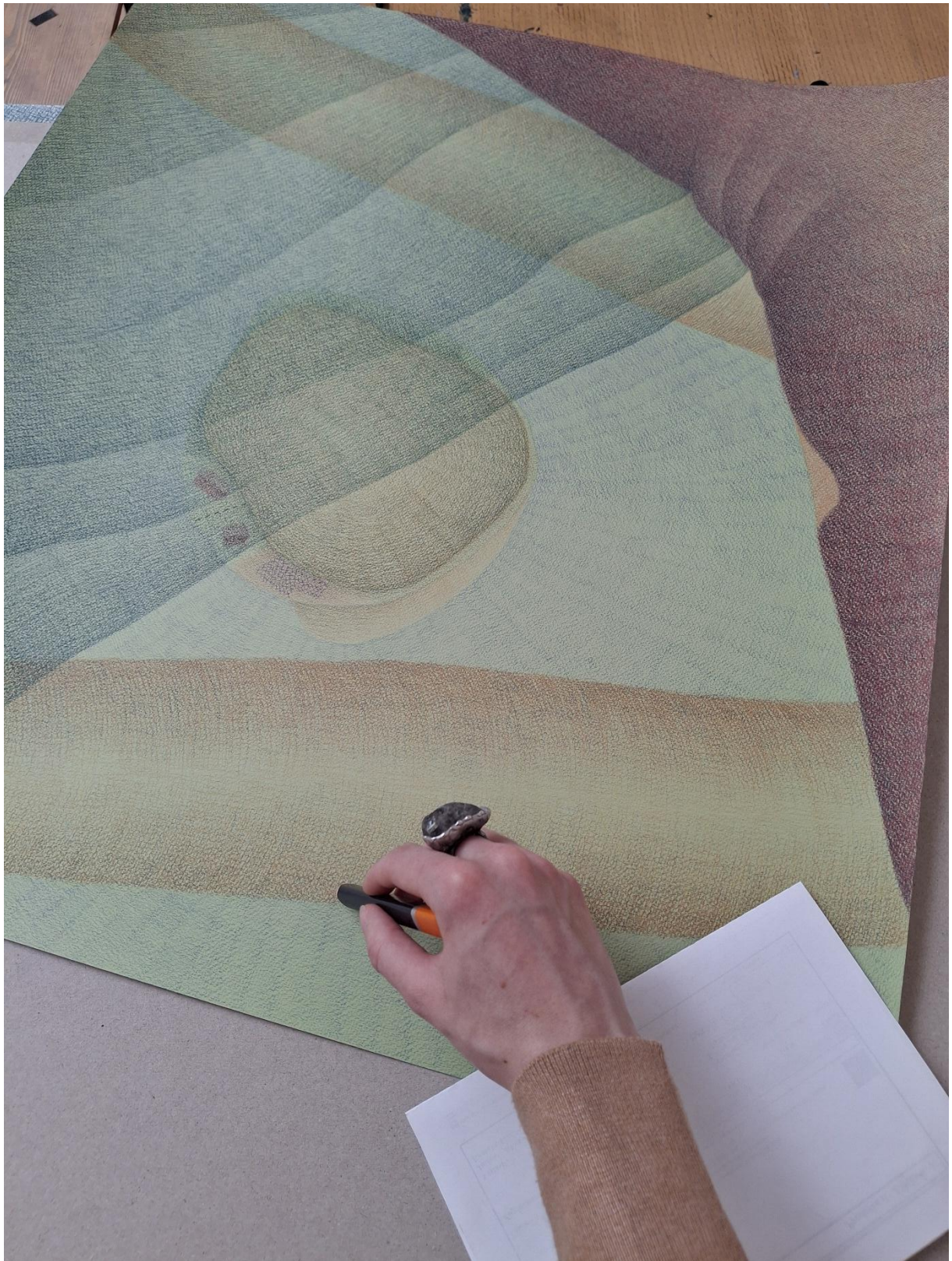

Foto: Radek Dětinský